

Ordforklaringer innen temaet organdonasjon		Kilde
ABO-forlikelighet	Krav til samsvar mellom to individers blodtype i ABO-systemet for å kunne overføre organer eller blod.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Anoksi	Fullstendig mangel på oksygen.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Aortaokklusjonskateter	Okklusjonskateter i aorta descendens som sikrer at oksygenrikt blod fra NRP kretsen avgrenses til abdomen	OUS prosedyre - cDCD - overordnet dokument, 2021
Apnétest	Test som utføres for å påvise opphør av eget åndedrett.	Forskrift om dødsdef. §3 pkt 3 og Protokoll for organdonasjon
Asystole	Ingen effektiv sammentrekning av hjertet, det vil si puls, og ingen blodflow/blodgjennomstrømning. Ved mekanisk asystoli kan man samtidig ha elektrisk aktivitet i hjertet, dvs. pulsløs elektrisk aktivitet (PEA).	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Autoresusitering	Forsinket spontan reetablering av egensirkulasjon etter avsluttet hjerte- og lungeredning (Lasarus-fenomenet).	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Behandelnde lege	Lege som har ansvar for ivaretagelse av pasient og pårørende gjennom behandlingsforløpet, for tilbaketrekking av livsforlengende behandling, samt stadfestelse av død.	OUS prosedyre for behandelnde lege ved cDCD, 2021
cDCD = controlled Donation after Circulatory Death	Donasjon etter varig hjerte- og respirasjonsstans når livsforlengende behandling avsluttes.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Cerebral angiografi	Røntgenfotografering av hodet etter kontrastinnsprøyting i alle fire pulsårer som fører blod til hjernen, nemlig begge halspulsårene (carotisarteriene) og begge halsvirvelpulsårene (vertebralisarterien).	NOU 2011:21, ordforklaringer
Cerebral arcografi	Røntgenfotografering av hodet etter innsprøyting av kontrast i aorta ascendes (arcusbuen).	NOU 2011:21, ordforklaringer
CT-angiografi	CT undersøkelse hvor det gis intravenøst kontrastmiddel og teknikken brukes til fremstilling av forløp av enten arterier eller vener i ett gitt område av kroppen. I denne sammenheng brukt om framstilling av arterier i hjernen.	NOU 2011:21, ordforklaringer
CT-undersøkelse	Computertomografi: Røntgenundersøkelse i mange snitt som rekonstrueres til detaljerte bilder. Bildene fremstilles med digitalteknikk.	NOU 2011:21, ordforklaringer
DBD = Donation after Brain Death	Organdonasjon etter total ødeleggelse av hjernen hos pasienter der åndedrett og hjertevirksomhet opprettholdes ved kunstige midler.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
DCD = Donation after Circulatory Death	Organdonasjon etter varig hjerte- og åndedrettsstans.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Dead donor rule	"The dead donor rule" (DDR) is a deontic constraint that categorically prohibits causing death by organ removal. This informal rule has guided the practice of organ transplantation since its inception. Universell regel som krever at det ikke er lov å fremskynde eller forårsake døden i den hensikt å hente ut organer for transplantasjon.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Demarkasjonslinje	Demarkasjonslinje er en overgangslinje mellom perfundert og ikke-perfundert hud.	OUS prosedyre for organdonasjonslege ved cDCD, 2021
Donorsykehus	Sykehus som er godkjent av helsedirektoratet etter forskrift av 07. desember 2015 nr. 1401 om krav til kvalitet og sikkerhet for humane organer beregnet for transplantasjon.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Donorteamet	Team fra Oslo universitetssykehus (OUS) bestående av organdonasjonslege og sykepleier. Teamet skal ikke ha kontakt med pårørende før beslutning om å trekke tilbake intensivbehandling er tatt og pårørende er informert. Teamet forklarer sin rolle i donasjonsprosessen ovenfor pårørende. Før teamet har samtale med pårørende, kan behandelnde lege rådføre seg med organdonasjonslege om praktisk utførelse av hvem som skal ta opp spørsmålet om organdonasjon og om mulighet for cDCD. Teamet fra OUS informerer pårørende om praktisk gjennomføring av cDCD, og innhenter samtykke til cDCD. Organdonasjonslege utfører premortale tiltak.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Dokumentasjon ved organdonasjon (skjema)	For å oppfylle alle dokumentasjonskrav i en donorsituasjon anbefaler NOROD og Nasjonal behandlingstjeneste for transplantasjon å bruke "Dokumentasjon ved organdonasjon". Skjemaet må scannes inn i donors journal etter donasjon.	<u>Dokumentasjon ved organdonasjon – NOROD</u>
Dødsattest	Når noen dør, skriver en lege dødsattest og melder dødsfallet til Folkeregisteret. Nå gjøres dette elektronisk.	<u>Slik skal dødsmeldingen fylles ut - FHI</u>
Extrakorporal Membran Oksygenator (ECMO)	Maskin som ivaretar hjertets og lungers funksjon (sirkulasjon og oksygenering/gassutveksling) utenfor kroppen.	Wikipedia
Funksjonell varm ischemitid (fWIT)	Tidsrommet fra invasivt systolisk arteretrykk er mindre enn 50 mmHg mer enn 2 minutter til normoterm regional perfusjon er opprettet, eller til organet er kjølt ned dersom normoterm regional perfusjon ikke er benyttet.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste

Graft	Transplantat, det vil si organet som transplanteres.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Herniering	Økt intrakranielt trykk lokalt eller generalisert som medfører at hjernevev presses gjennom åpninger de naturlig ikke skal forsere ("brokddannelse"). En potensielt reversibel prosess.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Hjernetamponade	Økt trykk som ikke kan reverseres. Hjernetamponade inntreffer når det intrakranielle trykket er like stort eller større enn det systemiske blodtrykket. Da opphører hjernens sirkulasjon, og personen er død.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Hjertestans	Hjertestans er en tilstand med opphørt blodsirkulasjon i kroppen.	Store medisinske leksikon: https://sml.sn.no/hjertestans
HLA- forlikelighet	Graden av likhet i vevstyper mellom to individer.	NOU 2011:21, ordforklaringer
HLA-typing (HLA=Human Leucocyte Antigen)	En undersøkelse av blodprøve for å kartlegge vevstype hos et individ.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Homograft	Transplantat fra et menneske. Homograft fra hjerte = donasjon av hjerteklaffer med tilhørende kar.	Wikipedia
Hypoxi	Oksygenmangel og for lav tilførsel av oksygen til kroppens vev.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Intrakraniell sykdomsprosess	Sykdom eller skade i skallehulen.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Iskemi	Tidsrom uten sirkulasjon. Sirkulasjonsopphør i nedkjølt tilstand (kald iskemi), eller uten samtidig å være nedkjølt (varm iskemi).	NOU 2011:21, ordforklaringer
Konsultert lege	Konsultert lege har som ansvar å gjøre en selvstendig vurdering av pasientens prognose før beslutning om eventuell organdonasjon ved cDCD etter retningslinjer for cDCD.	OUS posedyre for konsultert lege ved cDCD, 2021
Maastrichts kategorier av DCD	Forskjellige kategorier av DCD (Donation after Circulatory Death): Kategori I: død ved ankomst. Kategori II: mislykket gjenopplivning. Kategori III: venter på hjertestans (awaiting cardiac arrest). Kategori IV: hjertestans hos "hjernerøde" donorer.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Medisinsk obduksjon	En obduksjon, også kjent som post-mortem undersøkelse, autopsi eller likåpning, er en medisinsk prosedyre som består i å undersøke et lik for å bestemme årsak og forløp av vedkommendes død og å undersøke eventuelle sykdommer eller skader. Den er vanligvis utført av en spesialistutdannet lege som kalles en patolog.	Wikipedia
Nevrointensiv behandling	Intensivbehandling som spesifikt ivaretar hjernens funksjon og har som mål å forhindre videre skade på hjernen. Behandlingen har til formål å lege pasienten og muliggjøre overlevelse.	OUS posedyre om cDCD, 2021
Normoterm regional perfusjon (NRP)	Prosesen der organer regionalt oksygeneres av en ekstrakorporal membranoksygenator.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
NOROD – NORs Ressursgruppe for OrganDonasjon	Tverrfaglig gruppe som blant annet organiserer utdanningsprogram for helsepersonell som arbeider med organdonasjon på donorsykehusene.	NOROD
Organbevarende behandling	Intensivbehandling før, under og etter hjernetamponade. Behandlingens mål er å ivareta organenes funksjon før transplantasjon, som også videreføres etter at pasienten er erklært død og inntil organtaket.	OUS, Avdeling for organdonasjon, 2021
Organdonasjonslege	Lege med spesialkompetanse i organdonasjon som kan bistå i donasjonsprosessen. Organdonasjonslegen har som ansvar å vurdere om det er grunnlag for å gjennomføre organdonasjon ved cDCD, og sørge for at cDCD som metode blir gjennomført etter gjeldende retningslinje.	OUS Prosedyre for organdonasjonslege ved cDCD, 2021
Organdonasjonssykepleier	Sykepleier med spesialkompetanse i organdonasjon som kan bistå i donasjonsprosessen. Organdonasjonssykepleier har ansvar for å bistå pasientansvarlig sykepleier i ivaretagelsen av pasient og pårørende, og assistere organdonasjonslege.	OUS Prosedyre for organdonasjonssykepleier ved cDCD, 2021
Organdonor/ avdød donor	Realisert organdonor: En avdød som har donert minst ett organ til transplantasjon. Actual donor: A donor where an operative incision was made with the intent of organ recovery for the purpose of transplantation or at least one organ was retrieved for the purpose of transplantation.	Scandiatransplant, definitions: http://www.scandiatransplant.org/data/definitions
Pasientansvarlig sykepleier	Sykepleier som har ansvar for pasient og dennes pårørende på sin vakt i samarbeid med behandlende lege på intensivavdelingen.	OUS Prosedyre for pasientansvarlig sykepleier ved cDCD
Potensiell organdonor	En person som er død eller som med stor sannsynlighet vil dø innen kort tid, der livsforlengende behandling er formålsløs, og som er i en tilstand der donasjon kan være aktuelt.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Premortalt tiltak	Forberedelse til donasjon som gjøres før pasienten er erklært død.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Presumert samtykke	Antatt samtykke.	NOROD
Rapid recovery	DCD uten bruk av organbevarende behandling, men rask kirurgisk intervensjon umiddelbart etter dødserklæring.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste

Recipient	Mottaker (av organ).	NOROD
Rettslig obduksjon	Dersom det er grunn til å tro at et dødsfall er unaturlig, har leger plikt til å underrette politiet. Politiet avgjør om det skal utføres rettslig obduksjon. Dette er en medisinsk undersøkelse av den avdøde for å fastslå sykdomsårsak og sykdomsgrad i en rettslig prosess.	
Samtykke til organdonasjon	Legally valid permission for removal of human cells, tissues and organs for transplantation (WHO, 2009). Organdonasjon skal baseres på avdødes samtykke eller antatte samtykke. Organdonasjon kan gjennomføres dersom det ikke foreligger forhold som tilsier at avdøde ville motsette seg organdonasjon og dersom pårørende ikke benytter sin rett til å nekte donasjon.	WHO ordliste 2009, og Transplantasjonslova §12 og 13
Tamponadepotensial	Sannsynlighet for at pasienten mister blodtilførsel til hjernen som følge av høyt trykk i skallehulen. Dette gir mulighet for organdonasjon etter total ødeleggelse av hjernen hos personer der åndedrett og hjertevirksomhet opprettholdes ved kunstige midler (DBD = Donation after Brain Death).	OUS, Avdeling for organdonasjon, årsrapport 2020
Totalt hjerneinfarkt	Irreversibelt opphør av sirkulasjon til hjernen med påfølgende ødeleggelse av storehjerne, lillehjerne og hjernestamme.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Transkranieell doppler	Doppler er ultralydundersøkelse hvor forskjellinge bølgelengder reflektert fra vev kan omgjøres til en bildeframstilling av vevet. Doppler kan også brukes til å fremstille blodstrøm og derav indirekte blodkar. Ved transkranieell doppler brukes denne teknikken mot den tynneste delen av skallebenet (tinningsbenet) for å avlese deler av den intrakranielle blodsirkulasjonen.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Transplantasjonskoordinator	Spesialsykepleier ved Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet med døgnetvis vaktordning. Transplantasjonskoordinator fungerer som bindeledd mellom de 28 donorsykehusene og transplantasjonsteamet på Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet. Opererer også som veiledere for donorsykehusene og koordinerer og tilrettelegger gjennomføringen av organuttaket.	NOU 2011:21, ordforklaringer
Transplantasjonssenter	Norge har ett transplantasjonssenter som utfører organtransplantasjoner ved OUS Rikshospitalet.	Nasjonal behandlingstjeneste for organtransplantasjon - Oslo universitetssykehus (oslo-universitetssykehus.no)
uDCD = uncontrolled Donation after Circulatory Death	Organdonasjon etter at pasienten er erklært død etter uventet hjerte- og åndedrettsstans.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Uttaks-team/ transplantasjonsteam	Gruppe av helsepersonell ved Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet som består av kirurger, operasjonssykepleier, anestesilege og transplantasjonsskoordinator. Teamet reiser ut til sykehuset hvor donor er klargjort og opererer ut organer fra donor. Organer som er tatt ut blir pakket for transport til Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet, der organene skal transplanteres.	NOU 2011:21, ordforklaringer (i NOU'en brukes "Donorteam" om transplantasjonsteamet/uttaksteamet, men viktig å skille dette fra "Donorteamet" ved cDCD)
WLST = withdrawal of life sustaining treatment	Tilbaketrekking av livsforlengende behandling.	FHI metodevurdering cDCD 2019, ordliste
Åndedrettsstans	Opphør av eget åndedrett.	Forskrift om dødsdef §3 pkt 3.
		Kilder:
		FHI-rapport 2019 «nasjonal metodevurdering av cDCD» - "Ordliste" s. 134-137.
		NOU 2011:21 «Når døden tjener livet» s. 11-12.
		«Begrepsforklaringer – donasjon og transplantasjon» - NOROD's liste 2019.

		<p><i>WHO's ordliste for organdonasjon og transplantasjons (2009): Microsoft Word - Global Glossary on Donation and Transplantation_final version.doc (who.int)</i></p>
--	--	---